

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งบริโภคนิยม ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของวัตถุเป็นหลัก ให้ความสำคัญแก่มูลค่ามากกว่าคุณค่า มุ่งการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาดัดแปลงเป็นเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่ตน เป็นสังคมที่ไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ของความเป็นวัตถุนิยมเป็นสังคมที่เชื่อในลัทธิเอาอย่างและการแข่งขัน เพื่อสร้างปริมาณมากกว่าคุณภาพเป็นสังคมที่วัดกันที่ความมั่งคั่งแห่งการมีผลผลิตทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหนือกว่ากัน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้านการคมนาคม ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทำให้โลกมีความใกล้ชิดและไปมาหาสู่กันสะดวก ติดต่อกันได้ตลอดเวลาด้วยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่นำมาสร้างหรือประดิษฐ์เป็นนวัตกรรมต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายให้การดำรงชีวิต แต่ก็ทำให้มนุษย์ต้องเร่งแรงกายในการเสาะแสวงหาวัตถุต่างๆ เหล่านั้นมาบำรุงตน จนต้องยึดระบบเงินตราเป็นเครื่องวัดความเป็นอยู่และไม่ว่าจะเป็นฐานะทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง สภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบันเป็นปัญหาใหญ่ของโลก ที่สำคัญคือเกิดมลพิษของระบบนิเวศอันเนื่องมาจากการทำลายและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่ทดแทนได้ เช่น ป่าไม้และที่ทดแทนไม่ได้ เช่น พลังงาน ทำให้หลายพื้นที่ของโลกต้องประสบภัยแล้ง ไฟป่า ที่ทำให้ชีวิตและทรัพย์สินสูญหายไป

จากสภาพการณ์ดังกล่าวที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน ทำให้มีผลต่อสภาพจิตใจของคนในสังคมจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ของสมาชิกสังคมโลกจะวนเวียนอยู่ในวงจรของสภาพจิตใจที่คล้ายคลึงกันคือเป็นสังคมที่จิตใจของคนมีความทะเยอทะยานฟุ้งเฟ้อ มุ่งแต่การแสวงหาวัตถุมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต จึงเป็นจิตใจที่มุ่งทำลายธรรมชาติ มุ่งทำลายล้างซึ่งกันและกัน เพื่อเอาชนะแข่งขันทางเศรษฐกิจ มีจิตใจที่ติดยึดกับความเชื่อในประสิทธิภาพของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมุ่งแสวงหาความพยายามเอาชนะเวลาของธรรมชาติ มีความหลงใหลในวัตถุที่เชื่อว่าจะทำให้อยู่นิรันดร์ ด้วยคิดว่าเงินตราจะบันดาลให้ทุกอย่างและมุ่งแข่งขันในด้านวัตถุมากกว่าการสร้างคุณภาพให้แก่ชีวิต นั้นซึ่งหมายถึงการขาดจิตสำนึกสาธารณะของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งสุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547 : 22 – 23) กล่าวว่า การขาดจิตสาธารณะของคนไทยส่วนหนึ่งเพราะคนไทยยังคงฝังแน่นอยู่กับแนวคิด คนเป็นของรัฐ รัฐต่างหากที่เป็นเจ้าของประเทศเป็นเจ้าของสถานที่ เป็นเจ้าของสมบัติสาธารณะ ประชาชนเป็นผู้พึ่งพาหรือกล่าวได้ว่าคนไทยไม่มีจิตสำนึกสาธารณะ ดังนั้นสมบัติสาธารณะเกือบทุกอย่าง

รวมถึงธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ที่เป็นสาธารณะทั้งหลายจึงมักเสียหาย ไม่มีใครรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะดูแลรักษา เราจึงพบสมบัติที่เป็นสาธารณะต่างๆ อยู่ในสภาพที่ชำรุดเสียหาย ปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลายกันมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความเคยชินในการใช้ทรัพยากรในอดีตของคนไทยที่มีทรัพยากรมาก ทำให้คนไทยประมาท ใช้ของฟุ่มเฟือย เมื่อทรัพยากรเปลี่ยนไปแต่นิสัยเดิมยังคงอยู่จึงเกิดการแก่งแย่งทรัพยากรทำให้คนเห็นแก่ตัวเห็นแก่พรรคเห็นแก่พวก มีการหลบหลีกการเอาตัวรอดของแต่ละคนขาดจิตใจสาธารณะ (Public Mind) ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (ประเวศ วะสี. 2541 : 21-25) ปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสาธารณะอยู่มาก ดังนั้นควรปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะให้มีมากขึ้นในสังคมไทย เพราะจิตสาธารณะเป็นเรื่องของจิตใจเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เกิดขึ้น โดยการเรียนรู้จิตสำนึกที่เกิดขึ้นแล้วยากที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีด้านใดจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกของตนและใช้จิตสำนึกด้านนั้นๆ ของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา ซึ่ง พรทิพย์ มนตรีวงศ์ (2554 : 26) กล่าวว่า บุคคลที่มีลักษณะมีจิตสาธารณะจะตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในสังคมรู้ถึงขอบเขตของสิทธิเสรีภาพหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักเสมอว่าตนเองคือส่วนหนึ่งของสังคม มีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวมทั้งต่อประเทศชาติและโลก ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมให้ถือว่าเป็นปัญหาของตนเองเช่นกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องช่วยกันแก้ไข รวมถึงการแสดงออกถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ

ดังนั้นจิตสาธารณะจึงเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ บุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ซึ่งที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของสังคมโดยรวม (พรทิพย์ ชื่นในเมือง. 2550 : 17) การปลูกฝังความสำนึกให้กับบุคคลเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรบังเกิดขึ้นในสังคมด้วยเหตุนี้ปัจจุบันจึงมีการกล่าวถึงคำว่า จิตสาธารณะมากขึ้น ซึ่งจิตสาธารณะนั้นหมายถึงความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเข้าไปช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้ปัญหาหรือวิกฤตการณ์รวมทั้งความผิดปกติกที่เกิดขึ้นในสังคม (พรทิพย์ มนตรีวงศ์. 2554 : 15) เพื่อให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าตนเอง นั้นหมายความว่าทุกคนต้องมีการให้มากกว่าการรับเพราะสิ่งเหล่านี้ถ้าปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนัก สังคมย่อมได้รับแต่ความสุขอย่างแน่นอน คำว่าจิตสาธารณะจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยส่วนรวม การปลูกฝังความสำนึกกับบุคคลต่างๆ ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมหรือสาธารณะจะเป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคคลโดยทั่วไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนรวมทั้งประชาชนทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากภายในกายของคน "จิตสาธารณะ"

มีความสำคัญ ในการปลูกจิตสำนึกให้ผู้คนรู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม ในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลในชาติ โดยเฉพาะในเด็กเพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ, 2547 : 1)

โรงเรียนในฐานะสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษา การอบรมเยวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีเพื่อเป็นกำลังของสังคม นอกจากจะให้ความรู้ทางวิชาการและฝึกทักษะความสามารถในด้านต่างๆ แล้ว โรงเรียนยังมีหน้าที่พัฒนาค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กและเยาวชน ช่วยปรับพฤติกรรมหรือพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อการพัฒนาประเทศ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 6 และมาตรา 7 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน ตามมาตรา 6 “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และมาตรา 7 “กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก : 5) จึงได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้ความสำคัญกับ “จิตสาธารณะ” โดยกำหนดให้จิตสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยที่สถานศึกษาจะต้องมีชั่วโมงให้เด็กทำกิจกรรมสาธารณะ รวม 165 ชั่วโมง โดยใน ป.1-6 นั้น จะต้องทำกิจกรรม 60 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 60 ชั่วโมง นับว่าเป็นสิ่งที่ดียิ่ง เพราะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์มากขึ้น

การกำหนดจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนนับเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เพราะการปลูกฝังจิตสาธารณะนั้นควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมอย่างยิ่ง เพราะเด็กยังเป็นไม้อ่อนที่ดัดง่าย การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะความเหมาะสมด้านพัฒนาการทางจิตใจของเด็กจะเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ เพราะในวัยเด็กจะสามารถเห็นความแตกต่างสามารถคิดเปรียบเทียบคิดแยกแยะเชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองซึ่งถ้า

เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้น จะทำให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติ ได้ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดจนเป็นประชาชน ที่ดีที่เหมาะสมของครอบครัว สังคมและประเทศชาติสืบเนื่องต่อไป (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555 : 7 - 8)

แนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะที่มีผู้พัฒนาและสร้างขึ้นมีหลากหลายแนวทาง เช่น การกำหนดเป็นนโยบายเรื่องจิตสาธารณะในโรงเรียน การจัดฝึกอบรมนักเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดค่ายอาสา การเข้าค่ายคุณธรรม หรือการกำหนดให้มีการบูรณาการเรื่องจิตสาธารณะในเรียนการสอน เป็นต้น แต่เนื่องด้วย ในการพัฒนาจิตสาธารณะมีข้อจำกัดในเรื่องเนื้อหาที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม จึงทำให้ผู้วิจัย เลือกใช้เป็นกิจกรรมในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เนื่องจากการใช้กิจกรรมสามารถใช้วิธีการ กลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น การใช้บทบาทของผู้นำ การใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้ การใช้ สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ดีอื่นๆ รวมทั้งการใช้ตัวแบบที่เป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555 : 96 - 98) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์และแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะจิตสาธารณะ ซึ่งพูลสวัสดิ์ วรรณลา (2557 : 44 - 45) สรุปแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะว่าการที่จะ พัฒนาบุคคลให้เกิดจิตสาธารณะนั้น จะต้องใช้วิธีการและแนวทางอย่างหลากหลายผสมผสาน กันจึงจะประสบความสำเร็จได้

จากสาระการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดให้คุณธรรมจริยธรรมด้าน จิตสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าในปัจจุบันสถานศึกษาฯ ยังไม่มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาอื่น ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหาเรื่องจิตสาธารณะในปัจจุบันและพัฒนาตามขั้นตอนการวิจัย โดยการศึกษา ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ รวมไปถึงการศึกษาแนวทางการ สร้างและพัฒนากิจกรรม และจากการนำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะไปใช้ นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น จึงแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเพื่อ เสริมสร้างจิตสาธารณะที่จัดทำขึ้นนี้สามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนด้านจิตสาธารณะได้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนสังกัดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. สภาพและปัญหาพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียนในปัจจุบัน
2. แนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วยตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมกระบวนการสอนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ
2. ข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลบุคคล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นเรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ และจากการสอบถามผู้บริหารและครู ที่กำหนดแนวคำถามไว้เรื่องแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. สภาพจิตสาธารณะ
2. ปัญหาด้านจิตสาธารณะ
3. แนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านจิตสาธารณะแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และวิธีการสอน การวัดและประเมินผลกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเหมาะสมของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. พัฒนาการด้านจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ระดับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบ้านดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

จิตสาธารณะ

**ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความคิดเห็นต่อการใช้ของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเด็นที่กำหนดหัวข้อไว้ 4 ด้าน คือ ด้านความสะดวกในการนำไปใช้ ด้านความชัดเจนและความหมาย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์และด้านประโยชน์และความคุ้มค่า

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ครูผู้ดำเนินการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ที่สอนโดยใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความคิดเห็นต่อการใช้ของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนากิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง แบบแผนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ สัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องจิตสาธารณะ โดยมีการดำเนินการพัฒนา คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยสร้างจากหลักการตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ 3 ด้าน คือด้านการมีจิตสาธารณะในตนเอง ด้านการมีจิตสาธารณะต่อผู้อื่นและด้านการมีจิตสาธารณะต่อสังคม ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. หลักการและเหตุผล คือ เหตุผลที่นำไปสู่การเสริมสร้างจิตสาธารณะ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ ปัญหาการขาดจิตสาธารณะของเยาวชนและแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะในสถานศึกษาร่วมกับการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและสภาพปัญหาในการดำเนินการกิจกรรม

2. แนวคิดพื้นฐาน คือ ความหมายของพฤติกรรม ประเภทของพฤติกรรม องค์ประกอบของพฤติกรรม วิธีการศึกษาพฤติกรรม เป้าหมายและความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรม และแนวทัศน์ของกลุ่มจิตวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ อันจะเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจและนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะต่อไป

3. วิธีการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถโดยอาศัยประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีวิธีการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้ นักเรียนมีการพัฒนาจิตพิสัยตามลำดับขั้นของ Bloom คือ ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) ขั้นตอบสนอง (Responding) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) และขั้นการจัดระบบ (Organizing) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)

4. วัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน

5. โครงสร้างกิจกรรม ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วย 6 แผนการจัดกิจกรรม ดังนี้

5.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จิตผ่องใส ใจสาธารณะ ประกอบด้วย

- 1) แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 จิตสาธารณะ พาสะอาด
- 2) แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 ชื่นชม นิยมคนจิตสาธารณะ

5.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชุมชนสวยด้วยจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

- 1) แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 โรงเรียนสวย ด้วยมือเรา
- 2) แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 อาสาผู้อื่น สรรสร้างชุมชน

5.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 จิตสาธารณะ จิตแห่งความดี ประกอบด้วย

- 1) แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 แบ่งปัน ประสบการณ์ จิตสาธารณะ

2) แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 ต้นแบบความดี วิถีจิตสาธารณะ

โดยใช้เวลาดลอดการจัดกิจกรรม 32 ชั่วโมง

6. เนื้อหา คือ สารสำคัญที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อเสริมเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. การวัดและประเมินผล ใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นแนวทางในการวัดและประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมตลอดระยะเวลาในการจัดกิจกรรม โดยการใช้การสังเกตคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ โดยให้ครูเป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ เป็นการประเมินหลังการจัดกิจกรรม แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทั้งหมด 3 หน่วยการเรียนรู้

จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่กระทำการอันเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข โดยวัดจากการสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะ ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และนำผลของพฤติกรรมจิตสาธารณะมาเปรียบเทียบกับการพัฒนาจิตพิสัยตามลำดับขั้นของ Bloom คือ ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) ขั้นตอบสนอง (Responding) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) และขั้นการจัดระบบ (Organizing) ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) ซึ่งมีพฤติกรรมจิตสาธารณะ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการมีจิตสาธารณะในตนเอง หมายถึงลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวมเมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษา การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด มีความรับผิดชอบ

2. ด้านการมีจิตสาธารณะต่อผู้อื่น หมายถึงลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่ช่วยเหลือ แบ่งปันผู้อื่นด้วยความเต็มใจ อาสาในการทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ยกย่องให้เกียรติผู้อื่นและให้ความเคารพสิทธิผู้อื่น

3. ด้านการมีจิตสาธารณะต่อสังคม หมายถึงลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการดูแลรักษาสาธารณะประโยชน์ การอาสาเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของโรงเรียน ชุมชนหรือสังคม การเสียสละช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ดูแลสาธารณะประโยชน์ด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของสังคม

สภาพจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ความเป็นจริงของสภาพการณ์ทั่วไปในปัจจุบัน ของเรื่องจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามการรับรู้และเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง

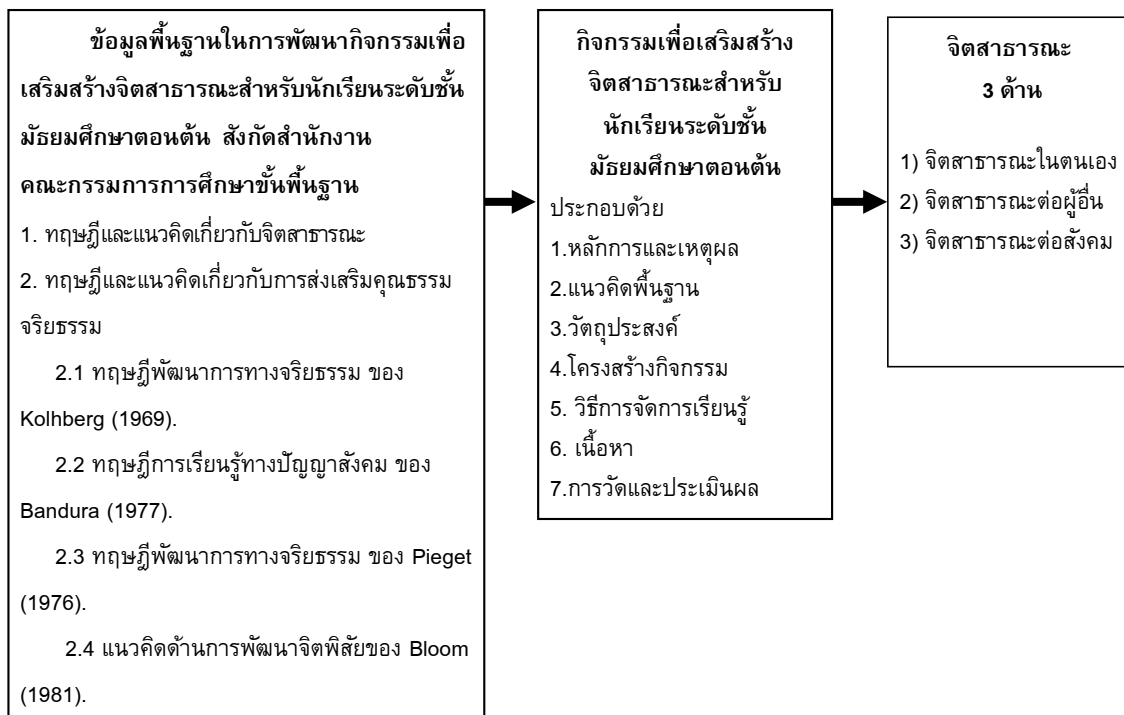
ปัญหาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง สิ่งที่ไม่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่ขาดความมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน

แนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ระดับคะแนนการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะใน 3 ด้าน คือ ด้านการมีจิตสาธารณะในตนเอง ด้านการมีจิตสาธารณะต่อผู้อื่นและด้านการมีจิตสาธารณะต่อสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยได้จากการสังเกตพฤติกรรมหลังการจัดกิจกรรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อการจัดการเรียน การสอน โดยใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใน 4 ด้าน คือ ด้านความสะดวกในการนำไปใช้ ด้านความชัดเจนและความเหมาะสม ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์และด้านประโยชน์และความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย